

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATT*Den som ser seg bak, er
redd for veien frem*

HAUK

DAGENS SUKK

Et tap for Matteo Renzi i Italia kan bety starten på slutten for euroen.

Fri fra lenkene?

Chr. Anton Smedshaug

KRON OG
MYNT

Til søndag skal italienerne stemme over statsminister Matteo Renzis reformforslag. Hensikten til statsministeren er å gjøre Italia lettere å styre ved å redusere senatets og regionens makt. Deretter ønsker han å gjennomføre endringer som skal gjøre Italia mer konkurranse-dyktige og bedre økonomien.

Renzis oppgave er formidabel. Italia har verdens fjerde største gjeld i absolutt gjeld – og den øker raskt. Ikke bare er staten nær gjeldskollaps, italienske banker er enda nærmere. Nær 20 prosent av banklånene antas å representere liten eller ingen betjeningsevne. Og mye av pengene er lånt ut av Tyskland. Videre er BNP per person i Italia etter finanskrisa tilbake til nivået fra rundt 2000-tallet, før euroens innføring. Italia gjør det svakere enn Frankrike og langt svakere enn Tyskland.

Italia illustrerer ulempene med euroen. Den er for sterk for et land med svak politisk struktur som Italia. Landet har vært avhengig av å devaluere med jevne mellomrom for å sikre konkurranse-dyktig eksport og fremme nasjonalt forbruk i etterkrigstiden. Landet tåler ikke å ha samme pengeenhet som landene i nord, der staten er sterkere og konkurransekraften likere over hele landet, enn hva situasjonen er i Italia.

Italia er et sterkt splittet land, mellom det gamle kongedømmet Napoli i sør og statene i nord fra Venezia og Piemonte. Med samlingen av Italia på 1870-tallet ble det felles valuta mellom Napoli i sør og statene i nord – to regioner hvis økonomiske situasjon i utgangspunktet var relativt lik. Selv om lønningene var 20 prosent høyere i nord, var industrien mer utbygd i sør og befolkningsandelen høyest. I dag er lønningene 70 prosent høyere i nord, mye av befolkningen i sør har emigrert, og industrien der er begrenset. Det trengs overføringer på om lag fire–fem prosent av BNP årlig til Sør-Italia for å unngå at konstruksjonen Italia kollapse.

Og forskjellene øker. Mens BNP per person i Sør-Italia var 56,2 prosent av nivået i nord i 2009, var det sunket til 53,7 prosent i 2014. Dette er sterkt bekymringsfullt, da Italia er den tredje største økonomien i eurosonen. På mange måter er Italia et EU i miniatyr, med et sterkt nord og et svakere sør, der sør ikke har samfunnsstrukturer til å tåle euroens begrensning på nasjonalt politisk handlingsrom. *Mezzogiorno*,

som Sør-Italia kalles, kunne etter manges oppfatning, ha greid seg bedre under kongedømmet Napoli. Felles valuta har i alle fall ikke vært noen kilde til suksess, verken innen Italia eller innen EU, tvert om er konkurransekraften svekket fordi valutaen er for sterk i forhold til økonomien og konkurranseevnen i Sør-Italia.

Otto von Bismarck uttalte en gang at «Italia er ikke et land, det er bare et

«Italia er et EU i miniatyr, med et sterkt nord og et svakere sør»

geografisk område», og det er på sett og vis fortsatt uvisst om det er samlet, slik som motsetningene står. Og med store flyktningsstrømmer som ankommer Sør-Italia må de allerede relativt store overføringene økes ytterligere. Om nord skulle argumentere for at flyktningskostnadene er et felleseuropeisk problem, og ikke et italiensk, kan dette bidra ytterligere til at regionene glir fra hverandre.

Om Renzi skulle tape, noe det ligger an til, vil spørsmålet reises om euroen vil få sin første uttreden. Italia tåler ikke den felles valutaen og må begynne å betale sin gjeld i egen valuta for å gjenvinne konkurransevne og unngå at

gjeldsberget blir helt uhåndterbart. Kostnaden vil likevel være høy inflasjon i en overgangsperiode. Men det er å foretrekke framfor langsom kveling av økonomien.

Hellas, på sin side, har siden krisen beholdt euroen og krisen er stadig like dyp, mens Island som hadde tilsvarende problemer, er på vei ut av bølgedalen. Island har som suveren nasjon kunnet håndtere krisen gjennom å stille større krav til kreditorene, svekke valutaen og innføre kapitalkontroll.

Søndag 4. desember skal ikke bare Renzis reformer opp til doms. Også i Østerrike er det valg. Her kan Norbert Hofer fra det EU-kritiske Frihetspartiet vinne presidentvalget og en ny exit-prosess kan bli aktuelt. Skal landene i Sør-Europa gjenvinne selvstendigheten og få økonomisk framgang, må lenkene sprennes. Egen valuta må gjenopprettes og fri flyt av arbeidskraft, og kapital må begrenses. Et tap for Renzi til søndag kan være et skritt på veien.

Chr. Anton Smedshaug, daglig leder i AgriAnalyse, forfatter av «Europa etter EU» christian.anton.smedshaug@agrianalyse.no

Økonomene Morten Jerven, Erik S. Reinert, Marianne Marthinsen, Rune Skarstein, Camilla Øvald og Chr. Anton Smedhaug skriver onsdager i Klassekampen.

PÅ TEPPE

Noe ullent

Den kjente partibygger **Hans Lynglimt Johansen** vil som kjent danne nytt parti, med **Norge ut av EØS** som

eneste sak. Han svarer slik da Natio-nen spør hva som egentlig er

galt med EØS-avtalen:

– Det har vi ikke tatt standpunkt til.

Vi har en fornemmelse av at Johansens politiske karriere neppe vil sette like dype spor som forbildene **Anders Lange og Donald Trump**.

Utydelig

Synsk

Fremskrittspartiets fortsatt uslepne diamant **Per Sandberg** analyserer i bilaget utviklingen i Europa:

– Vi har sett resultatet av brexit og hva som skjer i resten av Europa.

– Det må være en formidabel statsmann som ser resultatet av en prosess som **knapt har kommet i gang**, bemerker imponert leser sørpå.

Godt å vite

Aftenposten trykte mandag et fortvilet innlegg fra en **anonym saksbehandler i Nav**, som forklarte søkere om dagpenger hvorfor de får så elendig kundebehandling.

Innlegget blir kommentert av **Navs ytelsesdirektør Kjersti Monland**, som slår fast at **ingen er tjent med dårlig saksbehandling**.

Dermed skulle problemet være løst.

Fotball?

VG erklærte før innspurten i sjakk-VM at folket var **Magnus Carlsens tolvte mann**.

Her ville vel Carlsens **niende bonde** vært vel så treffende.

Gode navn

Det sterkt høyreorienterte britiske partiet Ukip har fått ny leder, ved navn **Paul Nuttall**.

Populær